

HRVATSKA RIJEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEC K 1.25. ZA TROMJESEC K 3.75 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

JUTARNJI LIST

IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

Telefon br. 81. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIJEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISE NE VRAĆAJU SE. — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASNI PO CENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Zar zbilja „Spljet ili ništa“?

Zakonom od 30 travnja 1873 zamjena je gradnja željeznice Zadar—Očestovo—Kun.

Zakonom od 21 prosinca 1898 zamjena je gradnja željeznice Spljet—Dugopolje—Aržano.

Zakonom od 20 prosinca 1907 zamjena je gradnja željeznice Knin do granice Like a utanačenjem ugarske i austrijske vlade imala bi ugarska vlada izgraditi prugu na željeznički put Grcka—Karlovac preko Otočca, Gospića, Gračaca, Pribudica. Ova bi se željeznica od Karlova spojila sa austrijskom željeznicom preko Möllinga do Rudolfswerta u Kranjskoj.

Zakonom od 8 lipnja 1902 imalo se odmah pristupiti nakon izgradnje željezničke pruge Sarajevo—Uvac izgradnji Bugojno—Aržano.

Utanačenjem austro—ugarske vlade imala je izgradnja ličke željeznice započeti 1908 a biti dovršena u prosincu ove godine.

Medjutim zna se da od svega ovoga nema ništa. Željeznička pruga Sarajevo—Uvac je izgrađena, ali sa strane Austrije sagradila se samo željeznica do Sinja. Od ličke željeznice nije sagradjeno ni pedlja.

Što bi na sve ovo imali mi Hrvati raditi? Naravno tražiti da se već jednom željeznice izgrade. I mi smo više puta priznali da su zastupnici činili što su mogli. Nego po pisanju spljetskih novina izgleda da se ne čini sve što se može, nego se po starom običaju nateže, i u posve ozbiljnim poslovima za cijelu zemlju radi se sa gledišta pojedinog grada.

Veliko je dosada bilo što u Dalmaciji što se nije pazilo na cijelu zemlju nego na pojedine ljude ili najviše na pojedina mjesta, pa za to mi i ovom prigodom hoćemo da otvoreno progovorimo za interese cijele zemlje.

Proglasivati Split ili bilo koji grad u Dalmaciji središtem Dalmacije u tom smislu da bi se u jednom našem gradu moglo spiliti cijela naša trgovina, nema smisla, nego ako se hoće smetati stvari od obćenite koristi i raditi na štetu obćenitosti. Dalmacija je svojim kopnom, u zrač-

noj liniji duga do 400 Klm. a široka od 75 do 11/2 Klm. odnosno 12 u župi dubrovačkoj. Ona je u svojoj dužini odjeljena na predjele Zadra, Šibenika, Spljeta, Dubrovnika, Kotora, a i da ne spominjemo manja mjesta, tako da svaki grad ima svoje zasebno zaleđe osobito u trgovačkom prometa. I u tom pogledu razvoj Šibenika ili Zadra ili Dubrovnika nema zajedništva n. pr. sa Spljetom. Razvoj jednoga grada nemože biti od štetne druge a nemože biti ni od osobite pomoći.

U Dalmaciji se ne da govoriti o trgovačkom središtu s jednostavnog razloga što su njezini gradovi sa svojim lukama kao posebne štacije prometa na svjetskoj cesti jadranskoga mora. Svaka ova štacija ima svoje naravno zaleđe, pa neće nikada se dogoditi da će koja od ovih štacija ili gradova sa dotičnim zaleđem dobavljati ili izvažati nego najjeftinijim putem, a to znači najbližim t. j. preko svoje luke.

Zar bi dakle bilo od koristi za Dalmaciju, kad bi se recimo cijela trgovina Bosne usredotočila bilo na kojoj točki naše obale?

Najprije to nije moguće, jer će sjevero-zapadni dio Bosne težiti Rieki, srednji Spljetu i Šibeniku, a po štogod i Zadru, južni sa Hrcegovinom Metkoviću i Dubrovniku, jer cijela Dalmacija nije nego u stvari naravna obala Bosne i Hrcegovine, pa će svaki kraj nastojati da najbližim putem dođe do mora.

Uvidjajući ovu istinu, pisac je ovih redaka jamčio izbornicima da će raditi za željeznički spol Klek—Neum. A to je dalo povoda jednom spljetskom listu, da ustane kao da se radi o nekakvoj izdaji ili uroti protiv Spljeta.

U stvari je pak to, da smo mi od vjekađa osvjedočeni te se svaki kraj Dalmacije može ekonomični i trgovački pridignuti samo i u koliko se oslobodi od tjesnogruđe „političke“ spljetske.

Da nema te tjesnogrudnosti došlo bi se do zaključaka koji bi koristili cijeloj zemlji, a ne bi razdvajalo se narodnu energiju i ne bi se dalo prigode vlastodržcima da se na štetu hrvatskoga naroda natežu. A ti naravni zaključci su posve

jasni, jer izvire iz same naravi o kojoj se radi.

Nitko nemože zamjerati Bosanskom saboru što hoće da ima svoj u luku, jer je to u tarifnom pogledu za njih od velike važnosti. Protiv tomu nitko u Dalmaciji nemože da bude, jer bi ta pruga na Klek—Neum bila od velike koristi Stonskoj općini, cijelom Pelješcu, općini Metkovačkoj, osobito zapuštenom Slinju te Vidonjam i Dobranjim kao i cijeloj općini Opuzen, onda cijeloj Vrgorškoj krajini i djelu Omiške te cijeloj Imotskoj, biva pučanstvu od preko 150.000 duša, koje danas nemaju nikakve skoro komunikacije.

Ova pruga traži za tim imperativno prosjeku stonske prevlake široke Klm. 120 i spoj željeznički Neum — Metković — Vid, Dusina — Vrgorac — Zagvod — preko Imotskoga — na Sinj — Drniš.

Kad bi se Drniš spojio sa Zadrom i Likom, kako bi po već određenim zakonima imalo biti, cijela Dalmacija bi bila spojena i svaka luka bi imala svoju svazu, svoje trgovačko zaleđe. Osim toga oživila bi cijela dalmatinska Zagora i Dalmacija bi bila spojena sa Likom, koja je uprav upućena na trgovanje sa cijelom sjevernom i sjeverno-srednjom Dalmacijom.

Ova željeznička sveza bila bi po tom od najveće koristi za cijelu Dalmaciju, koja bi na taj način imala sve svoje luke spojene sa željeznicom.

Komu bi to imalo biti krivo? Zar ne bi svak imao onaj udjel u trgovini i narodnom gospodarstvu koji mu po položaju pripada?

Prema tomu najvažnija pruga za cijelu Dalmaciju jest svakako željeznički spoj sa Likom, jer ovaj spoj zove onaj Drniš — Zadar i Drniš — Sinj — Imotski — Zagvod — Vrgorac — Metković. A ovaj zove, ako hoće Bosanci, onaj na Klek. Čim bi ove željeznice bile sagradjene i po sebi dolazi se na misao spoj Metkovića — preko općine Opuzena sa Primorjem, Makarskom, Omišem i Poljicima preko Spljeta do Trogira.

Prema ovoj pruzi ličko-dalmatinskoj, ako se uoči prava korist cijele Dalmacije, korist pruge Bugojno — Aržano nije velika. Ta bi istina Spljetu po štogod koristila, ali istina cijele zemlje nemože se omjeriti sa samom koristi Spljetu. U ostalom i bez toga preveć smiono je izreći: Spljet ili ništa.

Ne. Mi ne tražimo ničigovu štetu, ali i zastupstvo i pokrajina i država dužni su u prvom redu obzirati se na korist obćenitu.

Ali tko ne vidi da bi poslje izgradnje ličke željeznice ili bolje rečeno sredozemne dalmatinske i po sebi došla ona do Bugojna?

Ta srednja Bosna upućena je na Spljet i odnosno Šibenik, ali cijela Dalmacija upućena je na sebe, na svoju željeznicu koja bi ju spajala sa Hrvatskom.

Ova željeznica bila bi glavna trgovačka žila kroz naše zemlje, a od nje bi se lasno odvajali ogranci, koji bi po prirodnom položaju naše pokrajine išli na iztok.

Nije naša namjera bila pisati o željeznicama, jer nije u našoj moći da ih oživotvorimo, ali, kad jednom u Spljetu toliko uzalud galame, htjedosmo pokazati, gdje je najkorisniji put za našu pokrajinu i za naš narod. Htjedosmo kazati da je zastupstvo dužno u prvom redu tražiti onaj željeznički put koji bi bio svima od koristi, a ne samo pojedinom predjelu. Htjedosmo otvoreno reći da mi nismo za najnoviju lozinku: Spljet ili ništa, nego da smo za to da nas se čim prije pripoji sa Likom, a da ne gledamo zlim okom namjeru Bosanskog sabora da se preko svog zemljišta spoji sa morem. To nemože biti nami od štetne, a može biti, kako rečeno, od koristi cijeloj pokrajini.

I za to trebalo bi da se u Spljetu više prestane smatrati cijelu Dalmaciju sjenom zvonika Sv. Dujma, nego da se i u Splitu počme raditi ono i onako što i kako bi cijeloj zemlji našoj bilo od koristi i u ekonomičnom i u narodnom pogledu. Kad se to izvrši lasno se natezati na korist pojedinog grada ili kraja.

Dalmatinski „kontrolori“ u parlamentu.

Beč, dne 14 prosinca.

Danas, iza kako su gospoda od „Dalmatinskog Kluba“ na čitast došli, da su se jučer, kod glasanja pri prelazu iz generalne u specijalnu zastupstva u proračunskom provizoriju, u bezglavice kao vodenjaci derečali protiv zast. *Prodanu i Sersardicu*, jer su se ovi držali zaključaka

„Hrvatsko-slovenskog Kluba“ i glasovali za prelaz, te iza kako uvidješe da su počinili jednu glupost, nastoje da bi svoju nepromišljenu dreku opravdali i da bi na taj način spasili svoj ugled, koji su do jučer uživali kod čeških zastupnika.

Ali u tomu su bili slabe ruke i blamaža, koju su jučer doživili u parlamentu, neizbrisiva je tim više, što Češki radikal, neodobravaju divlj izstup *Smodlake, Čingrije i Tresića* protiv pravašima.

Hrvatsko-slovenski klub je zaključio, da će glasovati za predlog, da se generalna debata uzme podlogom specijalne debate. Taj je klubski zaključak stajao u svezi sa klubskim predlogom u proračunskom odboru, kojeg je postavio Dr. Korrošec u ime kluba, da se vladi ne dozvoli šketa, nego četveromjesečni provizorij. Kada bi dakle klub glasovao bio protiv prelazu u specijalnu debatu, bio bi glasovao protiv tomu, da njegov predlog o četveromjesečnom provizoriju, nedodje na razpravu kao votum manjine.

Sličnu bedastoću jamačno nije mogao učiniti „Hrvatsko-slovenski klub“ i za to su svi članovi kluba, koji su za glasanje bili u dvorani, glasovali za prelaz u specijalnu razpravu. Dr. *Dulibić* i prof. *Perić*, kao i prof. *Spinčić* bili su zapriječeni drugim poslovima, dočim je dr. *Laginja* glasovao po zaključku kluba.

Istodobno je klub zaključio glasovati protiv šestmjesječnog provizorija, a dalmatinskim je zastupnicima ostavio na volju, da li će prisustvovati glasanju ili ne.

Ovako stoji stvari na strani „Hrvatsko-slovenskog kluba“ i kada su iza glasanja za prelaz u specijalnu debatu dočim je dr. *Smodlake, Tresić* i *Čingrija* začeli bu-lazniti u dvorani, na prvi mah nije nitko mogao shvatiti što te tri delije žele. Misli se je, da su oni njihovom grajom htjeli najaviti „rat do istrage“ grofu *Štirghu*, jer je i on počeo voditi za nos članove „Dalmatinskog kluba“. Nakon oduljeg dječanja dra. *Smodlake*, upućeni su razumjeti da je galama upravljena pravašima.

Oni su mirno slušali *Smodlakovo* bu-laznenje i puštaše ga nek dalek nadimlje prsi, znajući i tako, da rieči vjetar nosi. Dr. *Korrošec* nije je začepio pak pošteno usta. Dok kličevci nije bio u dvorani bilo je zanimivo promatrati *Blankinija* za vrijeme ovog prizora, silinom kojemu nema dugog zabilježena u analima parlamenta. *Blankini*

Ne beruse duše sa gloga.

Napisao don Marko Vežić.

— He, oče; da je do vuka, ni vrtarije paripče ne odnese žive glavice, a da je do vašeg milokrvnog srca, trista bih se jošte ja godina zdravija nanosila. Ali to drugačije kod nas mlieko metu. Da i bi, što je u naokoto, lakše osedlao, ne dadu se moje zlogodine, što me, skršenu granu, nije to već od prošaste subote, sasvim k zemlji savile i pritezile.

— Nema tu pomoći; oblačili vi na me svilu i kadifru, a navukli na ovo tralja turgave Jurkine dromjčine, ne izbije meni nitko iz glave, da su moje ure pri dvanaestom vremenu. — Pri to besjedi i tugaljivoj i oživio ispravi glavu, a po obrazima joj se prošusne i ozbiljnost i uzbugjenost, ispromiešano to sa mrkom turbodnošću, da čes se starosno upitati: Je li to, Marko, malopršnja vedra baba Luca?!

— To me, da ti pravicu kažem, iznebuši i za sida na zemlju obali, pa ču na sva usta i ozbiljno i blago:

— A ščega to?

— Kad boli, najnaručnije bi bilo začepiti usta i mućati. Ali se bojim, prsnut će i smrskat će se i zubi i vilice, zamuknem ih.

— Prošaste je subote na lokvi *Nikolina* mala Jela — i vi je, oče, poznate, jer

svome životu, da sam nju promašila, ali ne će brza smrt mene...

Kad to načuh i taj razgovor, poduze me debeli smieh, pa da me kuješ, zakovat me hoćeš, a zaustaviti ne ćeš, već istom kad se osjetih, da je starici žao, smetena prepliche britvicu o umeranoj terkiji. Pričela čak ona i kojom, suzom obarati i tronuta jeknu:

— Vi se, oče, smijete i balečite se s mojom žalosti, a meni krvave lete.

— A kako ne ču i po Bogu sestru! Ako ti i takl govori niese grjehotni, jesu nezsoljeni, a glotno nigda ne sladi. Ta ti ne vje na vuka; ne valja ti, pa ti govorila, što govorila. Zašto se pripuštaš mravu, da te ovien strah, kad li si to čula, da je bagrov cviet prognó čimavice iz slamačje, kad li će prouzročiti moju smrt, jesam li bovani-com pogodilo gstrljivu zmijurinu?

— E, moj oče! Znam ja, da zdrav bolešnu ne vjeruje, te ni vi meni, kad vas niese moje trevljavale. Nu ova je: ili je bilo, što svet govori, ili će biti. Ne bi pomoglo sad ih vama otkrajati ni nauze ni naširje, kad ni onome ne vjerujete, što se pred dvadni dogodilo. Nu opet ne bih se pomela, već bih vam ih nailak nadotogao nižak, jednu do druge, nanizala, da je i ovaj i onaj živio, a danas ga nema na svijetu.

— Znam, da zmije vodenjače nitl ujedaju, nitl truju, pa stoga udarim na Jelicu šaljivim porugam, da je nego, tamo se, njozi, kad se nema čega bojati i plašiti. Nu kad mala ne će pa ne će k vodi, domanem se ja obilatijeg i glatka oblutka, proustim: „Danas ti se, zmijo, zna, da je subota“ — jer to tako zakon donosi i bacim se u nju.

— I promaših je, jednu ti me majka rodila! Njoiži rastvorinom dubance lovkve, kud ona i otpliva, a sebe evo saspljem u crnu zemlju, jer istoga trenu očutih na sebi i na

si sirotnu mene staru obznenuti i pomesti. Za to ste i učili i pamet naošturaljati, a ja uz preslicu, s malim, ko i ona odvrenula.

— Već da pustite i mene zubom obieiliti, pa ču vam spomenuti toga i toga. Spomenut ću vam Jurku Židinu. Je li bila ko kad obradovane jutrnje rose? A gdje je sada? Umrla je, je li, oče! A ošta? Propitaj se kod naše lovkve, je li joj se ko danas ista moja subotna prilučila, da izustila i u zmiju se potegla; ne pogodila je, a do tridni, silna mladost, ko u gori vilita jela, pade, brajne i propade, a ugašeno zlato ode pod kapinu.

— Poznavali ste lliju Surina; na prigode vam je i svetu misu odgovarao. Je li ga mogla majka prizuetijede poželjeti? A kuda se, da je znati, sate odmetnu, da ga, još otkada, ne viggamo? Umro je, oče!... Oč; ovo je drugi po redu! — Kako? — U tridni; a svet ovo i ono, pa i vi povjerovali, da ga je rožac pretrglo. Ali da ste znali, ko sam ja to znala, da je on na tri dana pred smrt kraj lovkve uža ples, a do tridni se obamrlaj majki mrtav na dasci o-pruziti, pripuitali biste se bili, što je kod lovkve bio, i saznavi, da je ona ista, ili njezina sestra, zaphuhala i ispijukala llijinu živu krv, koja će i ovo crne zemlje pod zemlju sagnati.

— Tko je, ko s puta, pomozite mi reći, pomeo i smeo Juku Gageša? ... A nu ti moga Ante pred vratima! Zagovorili se mi i ne osjetile se, kad je zagazio preko kraljeve ceste...

Taman mali Antica turio za sobom vrata na oboru i vodi u ularu osamarenu omicu.

— A gdje ti je, „Hvaljen Isus“, rugo i gore od ruga?! Zar si ga kapom poklopio? ... Nu, pristupiti k misniku Božjem, skini kapetinu, gubicu otari, poljubi ga u ruku i upitaj: — Kako ste, oče? Nigda od runješe već runješa! — jačem će starica i uozbiljeno.

Zadru mali Ante očima najprije preda se, pa, bi li, ne bi li, zasramljen babinom oštrijom upelom, ako i okasno, opet svaku dopuni. Pozatim priveza vranicu uzgubik pred krucem i mrtvimice zasjeđe na sopicu uz vrata, a pulom na košulji da će otirati pot sa orosna čela.

— Da gdje ti je mahrama? Zaludu je, oče; vuka krsti, a vuk u gora! Koliko govorila, da govorila, ne pomuže! Što je ljudski i kršćanski, toga ne će... Svima sam im i dočiglome u kući nabavila po tri nove mahrame, neka se ljudstvu priviknu, a ne — nu ste vidjeli ovo kezmee; za turgavom košujetinom obraze trackati. Do tren bi se — da mu ne bih dala po surki — i pristima o nos objesio, da se u tebi uzmuti, što si još lanjskih božića blagovao.

— Jeste li blago u tor dojavili? ... Je li maja ljuski pomuzla? Da nieste telad propuštati? Ne bi ni to bilo prvih puta! ... Sve ti ove letanje očepi baka, a i još bi se ona bila nadovezala, da je ne ponuče svoja domaća, neka pred vrjka štogod podbaci, čime će zube pozabaviti. Iznese

probleđio i motrio je vlastite klubaše sa njekim oćevdinim saženjanjem.

Pri svrsi sjednice zastupnik dr. *Laginja*, koji je držao jedan krasni govor, kako to znade naš parlamentarni veterani, upravio je rječ i klubašima, te im je obio i oivoreno rekao, da njihovo postupanje nije u redu. Govor dra. *Laginje* pobudio je kod ćeskih zastupnika izvanredno odobravanje, jer i oni vele, da se slične krovbranje imaju kod kuće praviti, pošto parlament nije mjesto za prostaćke napadaje protiv zastupnika vlastitog naroda. Iza ove lekcije dra. *Laginje*, klubaši su prigruili šiju i ušutkaše se.

A sad dolazi najzanimivije o ovoj komediji.

Dr. *Smodlaka* nije ni znao o ćemu se glasuje; i mislio je, da je na glasovanju sam provizorij. Nije mu se ćuditi. Bio je pospavan i uhitio rog za svieću, pa iz lju-bomornosti da je hrvatsko-slovenski klub glasovanjem za formalni predlog već stupio u većinu i u strahu, da ne bi klub prisilio vladu da se u Dalmaciji uvede nepristana uprava, skočio je iza sna i stao se dreciti. Doktori Melko i Ante, na glas gospodara, počeli sekundirati.

Danas se pogovaralo iza kulisa, da je Ivčević bilo veoma žao, da se u onom kritičnom ćasu nije našao u dvorani, da klubaš upozori na to, da se nije glasovalo o provizorijumu nego jedino o prelazu u specijalnu debatu.

Iz ovog se Ivčevićeva žaljenja dade stvoriti lepi zaključak. Nu taj je svišan, glavno je, da gospoda sjede u dvorani po toliku sati, a ne znadu napokon ni to, o ćemu se glasuje u kući.

Kada se je za sve malenkosti danas saznalo, bilo se u parlamentu smieha i pazara. A tko se ne će od srca nasmiati, kada sazna za ovu komediju, kojoj je faktični krivac — *Smodlakov san!* Pegula — i hvala Bogu!

Ovu su njihovu pegulu potvrdili sa nekakvim bezmislenim komunikacijom, u kojem govore o nekakvim kontrolorima. Kad su pravaški zastupnici pročitali u njemačkim novinama, nasmijaše se, a jedan od njih rekne: *Krv nije voda!*

Ulagivanje klubaša.

Beć, 14. prosinca.

Sa strane klubaša dalo se je razumjeti zastupniku *Periću*, da bi oni bili voljniji glede izbora delegata za ovogodišnje delegacije naći neki modus jedino da njihov delegat ne bude izabran sa sedam glasova. *Perić* je na ovu poluzvaničnu ponudu odvratio, da pravaši u današnje prilike u Dalmaciji ne mogu na nikakav modus pristati, već pravaši treba da se afirmišu u parlamentu i kod izbora delegacija. A kako li gosp. Ivčević u intervjuu sa dopisnikom „*Edinosti*“ tvrdi, da se u zadnje doba niesu pogoršali odnošaji izmedju pravaša i sarsborske većine!

ona omršaja, iznese kruha, a Antić ti se ispravila i oće ćistiti ispred sebe. Rška mlivo pod zubima, da i tebe snagje želja, pa bi se mašio. Ali koji hvajda, kad se ne raći onim unutra.

— Zagledali se vi, oće, u Antu, kako ćepuša! — nasimja se baka od srca. — Hoće on, ne boj se; ni tri žrnjiva ne bi dotekla i doživljala. Kod kuće po vas dan tavija suha hrana, a oćkuda to ne će smoćna zalogaja! Bojim se ja, oće, da bi on i vašim dubokim hambarima i dobro ćno prosvirio, niti bi ga mi kod kuće doudugo ićikali, da nam se otužio, jer bi vam ga bila prepuna kuća u ćigla dva dana.

— A pa opet — pomiluje baka svoje unuće po glavi — sve mu bilo s blagosovom. Poslušaj mi je; i ako bih za sve svoje kućne dala krvi izpod vrata, valaj bih za svoga Antića i sive iz ćiju mamila i vabila, da ga na njima jada napojim. Upljunuti je moj Ante i u svemu se u nj uvrgo . . .

— Već mi ga oće, pokarajte je dobrih. Naletan je pusto za konjima i što vile ne će osedati, hoće on zauzdati, pa spremam, da se ne namjeri na bjensno i pomanno i uknut će mi ga. Kažu, da je i moj rajnik u njegovim godinama isti bio.

Net-m Antonica nabio i zašuškao ponutricu, kako valja, izdže se, omicu k sopići privede, a starica prija i ljubezno se s nama pozdravi.

Oni odoše, a mi ostasmo i još, za sobom sjedeć, prisluškujem i sa žlice u ruci

Ivčević briskirao Smodlaku.

Beć, 14. prosinca.

Kod današnjih izbora za delegacije doživjelo se je u parlamentu neoćekivano iznenadjenje. Jućer se je pozitivno tvrdilo, da će sedam Dalmatinaca birati dra. *Smodlaku* za ovogodišnjeg delegata. To nije bilo slučaj. Biralo se je dra. *Cingriju*. Znaćiljni se razpićaše, koji su razlozi potakli dalmatinski klub, da se nije biralo *Smodlaku* i saznadoše, da su se tomu izboru uprotivili Ivčević i Biankini, dakle nije baš istina, kako se je govorilo, da ih je dra. *Smodlaka* zauzlo i da moraju da ga u svemu sliede.

Osnove Zemaljskog Odbora u zadarskom kotaru.

Primamo iz zadarske okoline, od skupa pravaša: *Danas žalićoće kod naše inteligencije imade mnogo Hrvata, koji su sve prije nego li Hrvati. Takvih imade dosta i u našoj Dalmaciji. U mladosti su žestoki pravaši, koji obećavaju i život svoj žrtvovati za svoju Hrvatsku domovinu. Kašnje kad nastupe u kakvu službu postanu praktičniji i oportunisti, mienjajuć se moguće političke stranke prema onomu, kako im koja bolje rentira.*

Po tome od takve inteligencije naš hrvatski narod ne može i neće nikada nikakva dobra doćekati, jer su glavni njezini vidici, kako da postigne što unosiñje za službe i lagodnosti života. To se osobito opaža kod t. z. naprednjaka i razvikanih demokrata, koji pod plaštem demagogija i tobož modernih ideja, u ime slaboga, hoćli bi voditi nećastivu politiku svojih osobnih interesa i špekulacija. Za to ova politička crna sekta, da uzmogne sve to postići, nesrami se ni najmanje da poduzme sva moguća najsrmoćnija, najbezboćnija i najnepoštenija sredstva, kako da oslabi i uništi pravaše, koji joj najviše stoje na putu, kude i osudjuju tu njezinu bezsramu i nemoralnu politiku na štetu javnih interesa i prava hrvatskoga naroda. Nego da ova crna politička sekta lakše doćde do svojih nećistih ćiljeva, u svakoj obćini, gradu i ovecem selu u Dalmaciji postavila si je svoje vjerne povjerenike, koje dobro plaća i podupire u svakom njihovom protuzakonitom i protuhrvatskom poduzetju. Tajnu ove crne političke sekte jasno je oćkrio pismo obćinskog tajnika u Rabu I. Tome Galigzne, što ga je obćelodanija „Hrvatska Kruna“ u broju 104, i „Hrvatska Rieć“ u broju 593 o. g. iz toga pisma razabire se, da ova crna politička sekta u istinu imade u svakoj obćini svoje povjerenike, koji na njezin mig i komandu ćine svako nasilje i bezakone na štetu pravaša, da joj je komirral Dr. *Macchiedo*, prisjednik Z. Odbora.

Da je zbilja Dr. *Macchiedo* najnoviji šef ove crne protuhrvatske sekte, to ne samo svjedoći Rab, da li to potvrdjuju *Vis*, *Starigrad* i *Pag*. U ovo zadnje doba, kako ćujemo iz pouzdana izvora, *Dru. Macchiedu* priljubljujem kroz suho i ugrijano vazduše, kako *Antonica* na dalećine deka vranicu izpred sebe.

Uzvirila se moja stara domaćića po njihovu odlazku. Nekud joj nije sva trava na mjestu. Smetena je i pristavljajuć preda me, mjesto za jedno ćeljade, pribor, žlicu, nož i viljušku, a ovo dva noža i dvije žlice zajedno. Bi zar i dvije zdjele, da je što u nje sasuti.

Pogledam je ja, a mućim, ne će li se tko mjesto mene javiti. I oćući ona, spređljivo me oćima omjeri, a drhtivim glasom lanu: — Tko zna, gospodaru, je li sve ono onako, kako *Luca* kaziva? — A si zar i ti gdje na zmiju naga-zila? — Mogu, ako hoću, svakog čina. Da bi ih onako ne bilo! Puna ih je naša ogradna poviše kuće.

— Nijesu *Lucine* vodenjaće, pa te ne će zapuhati, a onda se ni smrti ne boj. Drugi se posli oko *Luca* vrzu — pošalim se ja.

— Lako je to vama, gospodaru, tako govoriti. Ne lutate vi svakog dana po ogradni za pilćima — ne bilo ih! — već ja. A ako nieszu vedne, jesu oćtrone.

— Tih bih se ja i takih bojao, a ti i baba *Luca* radite, kako znate.

najviše leži na sreću *Pag*, te je iza *Raba* postavio si zadaćom, da pomoću talijanaša ostane pravašima onu Obćinu, eđa kašnje u zadarskom kotarskom sreću uzmogne sebe proglasi kandidatom za carevinski Vićeć. Dok je bio u *Pagu* Dr. *Pecotić*, ovaj je bio u tu svrhu povjerenikom *Dra. Macchieda*, a sada nakon njegova odlaska iz *Paga*, izvješćuju nas, da je njegovim pouzdanikom i povjerenikom postao jedan c. k. činovnik. Bolje je tom c. k. činovniku, da se na vrijeme okani tog ćoravog posla, jer bi Pažani mogli njemu vratiti zajam sa kamatom. Tako isto porućujemo svim našim sumišljenicim, neka bez obzira okrenu leđa svakomu, koji hoće da služi kao slepo oruđe *Dru. Macchiedu* u njegove političke sebićne svrhe. Ako Dr. *Macchiedo* misli da su pravaši ćoravi, neka znade da oni nešto dalje vide, jer pošteno i nesebićno rade.

Pri koncu javljamo, da je intencija *Dra. Macchieda* osnovati u Dalmaciji jaku demokratsku stranku proti pravašima.

Op. U r e d n. Mi mislimo da će Dr. *Macchiedo* u najblićoj budućnosti biti puno, puno, pitomiji.

Gospodarski pregled.

Još o uzrocima nazadka ljetnog ribanja.

Po onomu što smo naveli do sada biva jasno, zašto je ovog zadnjih godina ribanje srđela obiljate u Istarskim vodama, nego li je u našim dalmatinskim. Mnogi misle, da vlada grićio o tome, što dozvoljava u Istarskim vodama ribanje srđela pod svieću i bez svieće, po mjesecu i po tami, po danu i po noći, na meku i bez nje, nu ovi su na krivome putu. Srđele, skuće, plavice i ićmuni kod plavća riba putuju uvijek uz vodu. Kad je jednom ova riba, izim tunja, tumba i luca ostavila naše dalmatinske vode, ona se k nama više ne povraća. Dok je more vruće drži se više na plitćini uz kraj, a kad zavladat studen spusti se u dubinu i povraća se, ako što ostane nepovoljena od onih silnih bošamara, sredinom mora, ali više k strani Italije, nazad ili se rasprši, te se sporadićno, i ako riedko, dogodi da i usred zime uhvatimo po nešto srđela u zimsku tratu.

Pri današnjem stanju stvari naše ćvrsto uvjerenjać da i *Puvisćeva odredba za ljetno ribanje kod nas, ako i ne ove, ni došaste godine, ipak u nedaleko doba morat će pasti, a mi ćemo u Dalmaciji morati posegnuti za sasvim drugim mjećom, a da bez uštrbi po ljetno ribanje ipak našim ribarima pružimo komad hljeba i naše tvornice ribe uzćuvamo od nelzbe-ćive propasti.*

Rekli smo u početku, da danas ljetna plavća riba u našem moru ne drži se onog svog starog putovanja, te da spriećena uzrocima, koje smo naveli, ne zalazi u svoja stara pasišta, već i ona vrza i luta ko bez glave, te da je ima godina obiljniji ribolov tunja s jeseni, nego s pramaljeća. Tko je pratio naše dosadnje doz-ćazivanje, biti će se uvjerio, da drugaćije nemozne ni da bude.

Tunji i njegovi rodjaci slijede srđele, ićmune i skuće. Ćim ovi dalje od njih, tim oni bliće k njima. Pošto srđele skuće itd. riedko zalaze, pri današnjem stanju stvari, u zatvorene zaljeve, a opet progoneñne od njih mora da srća napred, u jednom se nađju kod *Promontora* u Istri. Sa srđelama se dogodi ono, što sam naveo, a što biva sa tunjima i njihovim rodjacima?

Njima ostaju dva puta. Napred nemogu, jer im nutno more grije oći, a opet plćina istarskih voda nije njihovo pasište. Pred *Promontorom* stanu, ko usupnuti, neznajuć ni sami, što da rade, dok ih nagon na to ne uputi. Jedni brću u dubinu i uz obalu Italije vraćaju se od kuda su i došli (vjerovatno je, da ovaj put slijedi manji dio), dok drugi ulaze u riedki zaljev i kroz planinski obilazić o-ćoke *Kvarnera* povraćaju se kroz bogato more *Dugog oćoka* — *Kornata* — *Sibenskog oćoća* — *Rogoznice* — *trogirskog* — *kaštelanskog zaljeva* nazad.

Premda je više nego sjegurno, da tunji na svom povratku slijede ovaj put, to ipak opažamo, da nam ribolov tunja nije uznosan. Tomu smo nastojali neći uzroke, i mislimo da smo ih i našli.

Dok je tunj nesmetano prije plivio po *Jadraniu*, zalazilo je u sve luke i zaljeve gdje je znao, da će naći sebi paše. Tako vidimo podignute tunare na doćek po *Kvarneru* i *Planinskom* prodoru, *Rabu* i *Pagu*, u kojima bi redovito zatvarali go-

dimice tunje ko ove u toru. *Danas* ovaj naćin ribanja izdaje, a izdaje stoga, što tunj nije više gospodar mora kao prije, nego je i on postao rob onih koji njegovu mirnoću progone i njegovu toru narav i janjeću ćud ćine da pobjesni. To su vam parobrodi, torpiljarke, oklopnjaće, reflektori itd. Nu pošto je i tunj životinja, koja treba poćika, vidimo ga da zalazi i u najzabavnije uvala, samo da izbjegne buci i progonu i tu ko mrtav poćivaju oni silni bošamari na ure i dane. (Primer ove godine *Sale*, *Ist*, *Nirinu*, *Rogać* itd.) Naravno je, da ga je onda posve lako zatvoriti, pa i sardelarama ko u Istu.

Kako danas stoje stvari, naše stare tunare na doćek niesu unosne niti odgovaraju rećimo duhu vremena, jer tunji ne slijede onaj svoj redoviti put. Prije kad bi na *Rabu* pojavili se tunji, brzojavili bi u *Novigrad* ili *Posedarje*, a ovi bi stali teće onda pripremati mreže za siguran ribolov, dok danas prije ih zatvore u *Jesenicama*, nego u *Rabu* ili obratno, a da *Novigradskog zaljeva* u nutri i ne vide.

Naše je ćvrsto uvjerenje, da ribolov tunja u našem moru mi mozemo podići do zamjerne visine. U prvom redu za nekoliko godina imali bi voditi taćnu statistiku u putovanju k sjeveru i povratku tunja u našem moru. Osobito bi morali toćno bilježitii one luke i zaljeve, koje krićaju tunji i u koje zalaze. U svim njemaćima, gdje tunji ne zalaze, morali bi zabaciti stare tunare, a mjesto ovih uvesti nove na doćek sa lako zvanim šabakunima „mezzomondo“, položenim na dva lećta. Ovim naćinom mozemo zatvoriti tunje u kojoj mu drago uvali, mozemo prije i brže, nego li se to dade danas izvesti sa tunarama na doćek. A što je naglavnije to je, što mozemo s njim kud nas je volja. Nama se ćini, da je ovaj jedini naćin ribanja tunja kod nas, a da se preporući. Da zadruga u *Novigradu* i oni u *Jesenicama* zaborave na trn u nozi jedna drugać, pak da nabave dva ovakova šaba kuna i da složno prionu na ribanje, ovo naše glave, ako ona dva mjesta nebi mogli živiti od samog ribolova tunja. Kad bi na *Rabu*, *Pagu*, *Solinu*, *Rogoznicu*, *Marini*, *Kašćelima* imali po dva tri ovakova šabakuna, valaj ne bi tunji na povratku pjevajuć odlazili.

Pa nije ni taj veliki trošak: 4-5000 K to je sve. Znamo, da pojedincu je to tećko potrošiti, ali nek se ljudi slože u zadruge. Nešto oni, nešto zemlja, a nešto i vlada, pak je posao gotov. Samo se hoće sloge, ljubav, štednje i obzbilna rada.

Da nam ribolov tunja bude stalan i uspešan, prije nego dovršimo moramo reći još nešto. Kad tunj putuje prema sjeveru, on ima ćim da se hrani, jer prid njim su bošamari srđela, skuća itd., doćim kad se povraća, tog bogatog zalogaja nema. Ogladni i oni, a da svoju debelju gladom ne mori, zalazi u luke i zaljeve, da se najede. Nema li što, tad bježi i njuška dalje. S ovog zaloga, nebi se imalo dozvoliti ribanje migavicom i onom nesrećnom njezinom sakom za vrijeme prolaza i povratka tunja u naše vode, jer povhatju i do najsitnije ljage, a onda tunji se ne zadržavaju niti ućate u doćićenom zaljevu već bježe radje u otvoreno more, tražeć sebi paše.

Ovo je pored ostalih najveći razlog zašto izdaje ribolov tunja u šibenskom zaljevu, te stoga na ovo upozorujemo njezinu ribarsku komisiju, a i pomorsku vladu.

Ovo par riedki napisali smo u namjeri, da se koli mi sami, tolli organi na to pozvani ostavimo onog starog „pletikotac ko i otac“, već da počemo misliti nešto novo, nešto korisna ne ćiranijom i progonoñna, već ljubavljivo, obzbilnoću, samopriegorom kako bi osjegurali budućnost našem ribarstvu, ribaru i ribarskim porodicama.

U to ime Bože pomoz!

V. Belamarić.

Iz grada i pokrajine.

Predsjednik pomorske vlade Delles, sa ćitavom komisijom, bio je prekjućer i jućer u našem gradu. Kažu, da je bio rad obale . . .

U vrućici. Primamo iz *Splita*: *Uz* komešao se, uznemirio, pobesnio vas hrvatsko-demokratsko-srbsko-liberalni Izrael radi Muća. Viću, trću, pišu, Bože prosti, ko da im se je i pamet utopila u split-skodj — „digi“! Tuku ti, brate, gore nego *Taie Budalina*, po svakome, osobito po *popima* i *fratrima*; nikoga ne štede pak

bio komu i drago, posumnjaju li i malo, da im moće i mrvicu ometati njihove svrhe i pute — pa bio on ćist ko „andio“ — kako bi kazao *Antonije*. Ne ide im u glavu nikako, da i narod mora jednom progledati i zaviriti u njihove prste. „Muć je obzbilna taćka“ — vele. *Padne* li *Muć*, *drma* se i *Iluja* njihova kula. *Vatra* od slame za malo grije, a morska pjena brže prodje. „I dobru se konju noge izlome, a kamoli neće nećaku kljusetu; pak mu zalud skika i vika.

Gospodo, propalog plemstva, intriga, ambicija, špekulacija i barketa a k tome i *marioneta*; ide vrijeme, nosi breme; vrijeme grabi, vrijeme razgrađuje, pak i djela slaba i nenaravna sama se sebi osvećuju i prije vremena!

Izbori obćinske uprave u Sinju. Primamo iz *Sinja* 14 prosinca: Pri amošnoj obćini obavljeno je biranje obćinskoga upraviteljstva, i bijahu odabrani imeničnim ustmenim glasovanjem za naćelnika *Dr. Ivan Marović*, za prisjednike *Celmić*, *Milanović*, *Buljan*, *Vrdoljak* (gradjani), te *Milanović* i *Strukan* (težići). Bilo u što dobrih ćasa, na dobrobit, procvat i korist *Sinjske Krajine*, a na ućvršćenje pravaćke stranke u ovom kotaru.

Prisutni narod oćuševljeno je pozdravio novu upravu, a ćjelokupno vieće nakon izbor odpratilno novog naćelnika do njegova stana kliknuv mu trokratni: *Živio!*

† Ivan Tombolani. Viest o smrti c. k. kotarskog suca *Ivana Tombolana* nemilo se je domila svakoga i u gradu i u okolini. Poznato je, da je bio jedan od najizobraženijih i najsposobnijih sudaca u Dalmaciji. U podpunom redu i na obće zadovoljstvo vodio je izvršitvnu sekciju, kojoj je bio dodieljen, jer su ga resile uz ostale vrline osobita pravitićnost i nepristranost, a uz to je temeljito i u potpunosti poznavao ovršni red. Bio je dobar Hrvat i odani pristaša naše stranke. Njegova je kolegialnost bila uzorna, s toga su ga kolege i ljubili, a štovali su ga radi njegove pravnićke naobrazbe i radi danih im savjeta u riešenju tećih pravnićkih pitanja.

Nekoliko se je puta natjecao na mjesto savjetnika, ali uvijek je bio preteriran.

U ćetvrtak popodne bio mu je sprovod, te pri pogrebnoj praćnji bile su zastupane sve vlasti grada sa mnogobrojnim ćinovnićtvom. Oni na prizivu u *Zadru* i ovom prigodom oćkriji su koliko su gojili simpatija prema pokojniku za života, jer i ako odmah brojavo obavješteni o njegovoj smrti, nizu mu izkazali posmrtnu poćast niti sa jednim obćinim vlencom. Poznato je kako se je skoro prizivni sud drugaćije ponio prigodom smrti jednog pravnikta, koji svakako nije toľiko zaslužen za sudstvo koliko pokojnik. Ova nekorektnost neugodno se dojmila pokojnikovih kolega kod ovog *Suda*.

Bila mu laka zemlja!

Don Marko Vezić. „Obitelj“, riedki list za zabavu i pouku, donosi u broju od prosinca o. g. sliku don *Marka Vezića* uz svoje lepe popratne riedki: „Ovo je jedan od najprijodnijih naših suradnika. U njegovim se pripoviestima zrcali sva ljepota i snaga narodne riedki, te se njegovi radovi svuda pohlepno ćitaju. — Sin je kišne Dalmacije, rođen u *Drnišu* god. 1867, a za svećenika bijaše zaređen 1890. Mnogo je toga napisao i porazbacao po raznim našim listovima, te bi bilo lepo kad bi on jednom svoj rad skupio i posebno izdao. Ne zarije ni od liepa prevoda, budući je dobar poznavalac talijanskog jezika“. Nadalje se u navodi da će „Obitelj“ novom godinom donositi prevod romana: „*Sestrica Ivanica* od *Križa*“ od poznate spisateljice *M. Serrao*. U istom broju tog lista nalazimo liepu priću don *Markovu* „*Pućka pravda*“.

Veseli nas ovo liepo priznanje radu don *Marka Vezića*, koji i našoj „*Hrvatskoj Riedki*“ poklanja svoje brćno pero, kiteći njene podlijske uspjehim sastavcima. I doista riedki su u nas poznavaoi narodnog jezika, kakav je don *Marko Vezić*, pa je uprav potrebito, da se takovi posvete belietrićistikom radu, jer taj moće da bude od velike koristi našoj liepoj knjizi. A od don *Marka* mozemo se zbilja nadati još mnogim liepim radovima.

Milosrdna braća! Gospoda demokratski zgrađaju se na nemilosrdje nekih naših radi (opravdanog) razriešavanja kmet-skih pogodaba, a nisu se zgrađali, kad su u njihovi kapurionii ćinili u najvećoj mjeri sa kukavim i siromašnim seljanima prigodom

odkupa zemalja koje pripadale državnom eraru a kupila ih gospodarska zadruga. Ne sjećaju se valjda, kako je Frane Sunara, njihov glavni, proterao svoju vlastitu sestru Belamariću udovu Simu sa zemljista koje ima veliku vrednost. Znađu i sami, da su i drugi njihovi perjanice na stotine kmeta sa zemljista proterali, i nad svim tim ne zagražuju i ne predbacivaju im nemilosrdje.

Neka demokratska gospoda, mješto nama davati lekcije i napovedati moral, radije uče svoje ljude, kako će se pristojno ponašati prema vlastnicima zemalja, a ne da im pogibeljno priete.

Dopalo nam se u petak posle po dne vidjeti Don Antu Jakica, bivšeg urednika „Slavenske Misli“, po svećeničku obučena. Stigao je parobrodom iz Zadra i namah prosledio za Split.

„Bihac“, hrvatsko društvo za istraživanje domaće povjesti u Spljetu, držat će u četvrtak 28 tek. mj. u vječnici občinskoga doma u Spljetu na 11 sati jutrom svoju XVIII. skupštinu ovim dnevnim redom: 1. Izvještaj Upraviteljstva o društvenom radu kroz godinu 1911. 2. Izvještaj blagajnika o ekonomskom stanju društva; 3. Izbor članova u upraviteljstvo na temelju §. 14. društvenoga pravilnika; 4. Eventualni prijedlozi.

Sinj, 10. prosinca: Na 30 prošloga mjeseca održano je občinsko vijeće, sa mnogobrojnim točkama dnevnoga reda. Prestranjen je i glasovan predračun za godinu 1912. Obračunato imovinom četiri sela nove poljičke občine, u prisustvu njihovih triju vječnika Lučića, Simunića i Jelića. Izmijenjeni pozdravni govori na rastanku. Vječniku Lučiću glasovano povjerenje i zahvalnost za njegov osobiti rad i mar pramošnoj občini. Imenovalo se upravitelja celokupnoga ureda, kao što i stručnjaka tehnika. Uoblastilo se načelnika za upraviteljstvo čim pronađe sposobne osobe za blagajnika, a dosadašnji preuzme svoje tajničko mjesto, te upravitelja mjestnog redarstva i šumara stručnjaka. Glasovan redarstveni pravilnik. Zaključeno da pristojbine pazarišta i razvjetu varoši uprava preuzme na svoju ruku. Dokinuto mjerenje na oke, a uvedeno na tezuju za javno tržište. Neka se ulaze označe javnim nazvicima, osobito za veću zgodu stranaca. Neka občina zatraži koncesiju vodene snage sa izvora Rude, za električnu rasvjetu. Riješeno još više raznih važnih poslova odnosećih se na pomješća vojske i odnošaja pojedinih sela. Cielo vijećanje teklo je u potpunom redu i sporazumu na obće zadovoljstvo, a tako će i unaprid biti, jer koji načelnik toli ciele vijeće prozeći su najboljom namjerom da se što više dobra i napredka od davna u ovoj zapuštenoj občini učini.

Split, 12. prosinca: U nedjelju 10 ov. mj. igrali su naši diletanti Rovetinju dramu „Nepoštenjaci“. Kritika o ovom komadu u svoje se je vrijeme razdvojila: jedni predbacivahu Rovetti pomanjkanje osnovne ideje, površnost te obćenitost razvoja, pa teatralnost, dok s druge mu se strane priznivala snaga momenta i vjerno crtanje karaktera. Svakako stoji, da ovaj komad postavlja velike zahtjeve na glumce. Gosp. **Bonačić** kao Carlo igrao je izvrsno; tešku i dosta skakljivu zaključnu scenu 4. og čina izveo je precizno, u strogim granicama auktorova shvaćanja. Prizor po sebi lako je da se izradi u teatralnost, a velika je zasluga glumčeva, uzdržati li do konca niži razmak medju pozornicom i realnošću. Čestitamo mu na uspjehu u jednoj od njegovih najboljih uloga. Gdja. **Braida**, bez sumnje najbolja dramska glumica družine, zaslužila je svaku pohvalu. Dalo bi se štošta prigovoriti njenim igri u zadnjem dijalogu s Carlom, da radi težine njezine uloge, kao diletantkinju, moramo samo da pohvalimo. Gdju. **Veseli** nemožemo da ocijenimo, jer nije znala uloge. To pomanjkanje reda na pozornici svakako je poželiti. Gdjsica. **Samohod**, le gg. **Matošić** i **Bogić** dobro su igrali. Ovom posljednjem, inače jako dobroj sili, kao da najbolje pristaju uloge, gdje nema prigode da afektira. Ostale uloge, kao i čitav ensemble, zadovoljiše je. Družina radi neumorno i izvrsno uspjeva; u njoj imamo u Splitu družinu bolju, i

daleko bolju od svih putujućih hrvatskih i talijanskih družina, koje su nas pobedile. Govori se i o osnutku stalnog kazališnog društva, s današnjim silama, uz pitomce koji se sad odgajaju i uz nabavu 2-3-lju vanjskih sila. — s.

Sa pošte u Drnišu. Jedan trgovac iz onog mjesta piše nam:

Nekidan bio je ovdje na pregledbi pošte, c. k. pošt. povjerenik d.r. Debeljak. Među ostalim, čujemo, da je naredio da mjestni listonoše moraju poći u sela raznositi poštu, a seoski u Varoši. Čini nam se nemoguća ova odredba, nu u Dalmaciji smo, pa je pristupivo sve, te ako je u stvari tako dižemo svoj glas su dva razloga. Prvo: što se te bjednike upropašćuje, jer, koji ovi varoški, toli oni seoski, imadu u svom mjestu kućicu i svoju obitelj, te jer mogu i založiti i prenoćiti, kod svoje kuće, krpare sa se onom mizernom plaćicom, pa kad bi ih ispremjeshalo onemogućilo bi njima i njihovoj obitelji ustanak. I sa drugog razloga mi moramo da se proti tome dignemo, jer su ugroženi naši interesi. Današnji raznašaji u mjestu jesu pošteni, točni, čvrsti i vješti i do skrajnosti skrupulozni u vršenju svoje službe, a kad bi ih se izmjenilo sa onim seoskim, koji su nevjesti, nepoznaju mjesto, jedva čitai znadu, tko nam jamči da će uručba točna i brza biti; tko nam jamči da neće pisimo biti uručeno Petru mjesto Pavlu, kao što je prvo bilo? Znade li uprava pošta, koji je promet na ovoj pošti, kakova je trgovačka vjera? Znade li c. k. Debeljak, da listonoše moraju biti vješti u čitanju i pisanju jer ovdje ne samo hrvatska, nego njemačka, talijanska pisma dolaze, a da li su za to seoski listonoše? Nije to isto, uruči li se pismo danas ili sutra stranac, jer i satovi, a kamo dana, odlučuju u trgovini mnogo.

Što je više g. Debeljaku, a što bi time država dobila, ako ovog nevjesta u selo, a onog nevjesta u varoši metne, na štetu i na smetnju sebi i strankam?!

Držimo da do ovog neće doći, jer bi bio nesmisao, i držali bi kao prkos mjestu.

ODPISI UREDNIČTVA,
Gosp. — ić. Pločice. Onaj dopis, jer pun osobnosti, ne možemo doniet u listu. Inače rado na usluži. Pozdrav!

Gosp. dopisnik dopisa „Iz občine Omiš“ — Tamošnja trenjva bolno se odmišlju svih pravaša. Nećemo da vatru podpirujemo. Poradite svi ljubavli i samoprijegorom!

„Kršćanska ljubav“ — Split. Ob ovom predmetu već je bilo govora u našem listu, pa zato Vaše izostalo. Preporučamo se za u buduće.

Javna zahvala.
Prigodom smrti nigda nezaboravne supruge odnosno majke

Maše Škarica rođ. Slavić
dužnost nam je ponajprije zahvaliti gg. bolesničkim liečnicima u Šibeniku na požrtvornosti i zauzimanju da nam milu pokojnicu od smrti otmu.

Osobita pak hvala budi G. Dr. Boži Kurajici koji ju je bolesnu pohodjao i sokollo, te prijateljskoj obitelji Špire Guberina na riedkom i požrtvovanom zauzimanju, kao i časnim bolničarskim sestrama.

Svima pak onima u Kninu koji nas u nenaknadivom gubitku tješise te nastojase da sproved što ljepše uspije slanjem vijenaca i duplira kao i onim koji milu pokojnicu izpratise, bila od Boga obilata plaća, a naša vječita harnost.

Knin, 11 prosinca 1911.
Špiko Škarica, suprugi;
Marica, Anka, Jela i Dragica kćeri;
Ante, Nikola i Ivan sinovi.

Predplatite se na „Hrvatsku Rieč“!

BRZOJAVI „HRVATSKE RIEČI“
Izbori u Banovini.

Pobjeda pravaša.
Zagreb, 16. prosinca u 4 s. i 45 po podne. Do sada u oba dana izbora izabrano 20 pravaša, 19 vladinova, 18 koalicionaša, 2 seljačke stranke i 2 od druge opozicije.

Zagreb, 16. prosinca. Izbori već traju drugi dan. Pravaši pobjeđuju u svim dosadanjim kotarima. Do sada pravaši osvojili 20 kotara.

Viesti sa birališta.
Zagreb, 16. prosinca. U zagrebačkom trećem kotaru proti koalicionašu Křešćicu izabran pravaš Franjo Hrustić.

Perušić, 16. prosinca. Izabran pravaš župnik Vučić proti vladinovu d-ru Poliću i koalicionašu d-ru Miškulinu.

Otočac, 16. prosinca. Pravaški kandidat d.r. Živko Petričić pobedio vladinovu d-ra Ogrizovića.

Jaska, 16. prosinca. Pravaš d.r. Ivan Banjavčić izabran proti koalicionašu župniku Vesulaju i radićevcu Korenu.

Samobor, 16. prosinca. Izabran pravaš d.r. Ante Pavelić, proti vladinovu d-ru Gjuk Horvatu i radićevcu Valečiću.

Ivanec, 16. prosinca. Pravaš Cezar Akačić izabran velikom većinom.

Senj, 16. prosinca. Pravaš Drago Vlahović izabran bez protukandidata.

Klanjec, 16. prosinca. Dr. Homotarić, pravaš, izabran, ogromnom većinom.

Biškupec, 16. prosinca. Izabran pravaš Juraj Tomac velikom većinom.

Novi Marof, 16. prosinca. Pravaš Dr. Alesander Horvat izabran bez protukandidata.

Križ, 16. prosinca. Izabran pravaš Dr. Ivica Frank.

Sv. Ivan Žabno, 16. prosinca. Izabran pravaš Dr. F. Milobar, sveučilišni profesor.

Požega, 16. prosinca. Pravaš Lesny izabran proti vladinovu Cvujku, koalicionašu Dru. Šurminu i radićevcu Vidakoviću.

Križevci, 16. prosinca. Izabran pravaš Fran Novak proti koalicionašu Kopacu i radićevcu Črnčiću.

Koprivnica, 16. prosinca. Ogromnom većinom izabran pravaš Stjepan Zagorac.

Viličselo, 16. prosinca. Velikom većinom izabran pravaš Zatluka proti koalicionašu Dru. Juriši.

Brod, 16. prosinca. Izabran pravaš Dr. Prebeg proti Dru. Anti Radiću, kandidatu udruženih koalicionaša, radićevca i socijalista.

Garčin, 16. prosinca. Pravaš Dr. Hrvoj izabran proti koalicionašu Dru. Bertiću, vladinovu Bešliću i radićevcu Gomboviću.

Tomašić nasiljem izabran.
Zagreb, 16. prosinca. U prvom zagrebačkom kotaru vodila se strašna borba. Uz užasan teror prošao je ban Tomašić proti pravašu d-ru Horvatu i koalicionašu d-ru Nikoliću. Izbor je prije vremena zaključen, premda se najavila sva sila izbornika. Vjerodajnicu banu podpisao je samo predsjednik komisije činovnik Taborski.

Grof Kulmer pao.
Zagreb, 16. prosinca. I u drugom kotaru zagrebačkom vlada je upotrebila sva sredstva da prodje njen kandidat. I zbija terorom i glasovima zajedničkih činovnika izabran je vladinovač d.r. Spevec proti pravašu d-ru Prebegu i koalicionašu grafu Kulmeru, koji je kroz toliko godina ovaj kotar zastupao izabran svaki put ogromnom većinom.

Obustavljeni izbori.
Zagreb, 16. prosinca. Dosad pravaši dobili su najviše mandata. Tomašić uza sva bezakonja uspio je tek u 19 kotara, a pri tome će valjda i ostati. Koalicionaši pretrpeše dosta teških poraz. Izabrano ih je tek 18, a od tih samo 5 Hrvata.

Razmjernost stranaka.
Zagreb, 16. prosinca. Gradsko vijeće dobilo su najviše mandata. Tomašić uza sva bezakonja uspio je tek u 19 kotara, a pri tome će valjda i ostati. Koalicionaši pretrpeše dosta teških poraz. Izabrano ih je tek 18, a od tih samo 5 Hrvata.

Uži izbori.
Zagreb, 16. prosinca. U 10 kotara potrebit je uži izbor.

Rieka neće da bira u hrvatski sabor.
Rieka, 16. prosinca. Gradsko vijeće u tajnoj sjednici odbilo je poziv hrvatske vlade da razpiše izbore za dva zastupnika grada Rieke u hrvatski sabor.

Daljnje vesti.
Gospić, 16. prosinca. Izabran je pravaš d.r. Ružić proti koalicionašu d-ru Šurminu.

Cerna, 16. prosinca. Kod današnjeg izbora izabran pravaš Mihaljković.

Zagreb, 16. prosinca. Uži izbori dje-mice odgovorni na ponedjeljak. Od pravaša nitko ne dolazi u uži izbor. U ponedjeljak bit će sigurno izabrano 6 pravaša. U Novskoj u užem izboru prošao radićevac, u Pakracu u užem izboru pobedio Srbina samostalac (koalicionaš) u pomoć pravaša. U Mitrovici izabran Dušan Popović, u Dalju Šandor Popović.

Obračun dvodnevnog křeševa.
Zagreb, 16. prosinca. Od 74 kotara, koji su imali birati jučer i danas, u 5 kotara je izbor odgođen ili obustavljen, u 20 izabran pravaši, 19 vladinovi, 18 koalicionaši, 2 seljačke stranke, 2 osječkog kluba, i srbski radikal, a u 7 kotara uži izbor u ponedjeljak. Tomašić neće dobiti više niti jednog kotara.

Za saziv sabora u Zadru.
Bec, 16. prosinca. Upravitelj namjestničtva grot Attems konfirat će sa drom. Dulibičem i drom. Ivčevićem glade roka u kojem bi se mogao sazvati sabor u Zadru, kao i glade radne sposobnosti sabora.

Izbori na Muću.
Beč, 16. prosinca. Na tužbe Ivčevića, Smoldecka i družine vlada je izjavila, da se u izborima na Muću drugi najstrože objektivnost.

Položaj u Ugarskoj.
Budimpešta. Vlada će zatražiti od parlamenta da joj glasuje proračunski provizorij. Opozicija kani spriečiti izkor u delegaciju. Justhović kane interpelirati vladu glede nasilja počinjenih u izborima u Banovini.

Promjene u turskoj vladi.
Carigrad, 16. prosinca. Said pašas odstupit će, a vladu će preuzeti mladoturski kabinet.

Kriza u Francuzkoj.
Pariz, 16. prosinca. Položaj Caillauxovog kabineta vrlo kritičan. Caillaux nastoji spasiti se rekonstrukcijom kabineta. Ministar vanjskih posala De Selves odlazi. I položaj ministra mornarice Delescaea je neodrživ.

Krećani u grćkom parlamentu.
Atena, 16. prosinca. Kretski delegirai zaključa da će svakako doći u grćki parlament. Dan odlazka drža tajnim.

Premještenja u sudu.
Beč, 16. prosinca. Sudac Politeo premješten je u Omiš.

Bombe u Carigradu.
Carigrad, 16. prosinca. U stanu ministara rata i velikog vezira nadjene su podmetnute bombe. Redarstvo je uhitilo više osoba koje nosile pakete.

Nesreća u kazalištu.
Pariz, 16. prosinca. U „Theater Lyrique“ sa jedne predstave srušile se tribine. Sedam dječaka je teško ranjeno. Obćinstvo uzbuđeno dalo se u bieg. Predstava je prekinuta.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstel) i drug.)
Vlastnik, Izdavalaj i odgovorni urednik:
JOSIP DREZGA.

koje hoće, da očuvaju svoju kožu, naročito od lijetnih pjega, a koje hoće da dobiju i da održe meku kožu, neka upotrebljavaju kod pranja samo STECKENPERDOV SAFUN od Ililjanovog mleka (Znak Steckenfer) od BERGMAN & COMP. Tetschen a. E.
Komad stoji 80 para, a dobije se u svim ljekarnama, drogerijama, parfumerijama itd.

Ženske

Vrućina i žedja . . .
Oslabljen i umoran
postane svaki, koji si u vrućim danima gasi žedju sa vinom ili pivom.

Veselje za rad i jakost
očuva si pak svaki, tko popije za ugašenje žedje čašu ohladjene kave „ENRILO“.

Ovaj „Enrilo“ zavrjetak se pripravlja na posve jednostavni način. Uzmi u 1 litru vode 2 pune žličice (10 grama) „Frankovoga“ kavinog nadomjestka „ENRILO“, pusti to 5 časa dobro kuhati; kod 1. vrijeme 1 put izmješaj, pusti zatim 3 časa, da se staloži, odlij zavrjetak, pridometni nešto sladora, te pusti, da se sve to ohladi. 1 litra te ukusne kave „ENRILO“ stoji sladorom zajedno samo

2-3 p.
Ako se sa mliekom gorka pije, jest kava „ENRILO“, (6 grama na ¼ litre vode) izvrstan zajutak, a također i večera

Ova kava „ENRILO“ proizvadjala se jedino u tvornici HENRIKA FRANCKA SINOVI U ZAGREBU, a dobiva se u svakoj trgovini špeci-ralske robe.

Bolestni na plućima, na grlu, — na zaduhi —
Tko hoće da se rieši plućnih bolesti ili grlobolje, pa i u težem stupnju, tko hoće da ozdravi od zaduhe, ma kako ona bila stara i činila se neizlječivom, neka se obrati na **A. Wolffsky** Berlin N. 37, Weissenburgerstrasse 79. Mnogobrojne zahvale daju jamstvo za uspjeh njegovog liečjenja. — Knjižice badava.

--- PAPIRNICIA ---
IDE sv. LUCIJA I sv. NIKOLA
IGRAČKE — DAROVI — IGRAČKE.
ARTUR GRIMANI I DRUG — ŠIBENIK.

VANJSKE NARUČBE UZ POUZEĆE, NA IZBOR.
BLIŽA SE BOŽIĆ
URESI ZA DRVCE — DAROVI — URESI ZA DRVCE

Grubišić & Comp.

u Šibeniku

Opravništvo i stovarište za umjetno gnojivo
CALCIUMCIANAMID-A

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia).

Upute i razjašnjenja o uporabi na zahtjev badava i franco.

Jeste li bolesni? Badava

saobijem svakome, kako sam ja od dugogodišnje bolesti na plućima (sušice, upale grla i zadube) ozdravila. Ne tražim za to nikakve odličje. Činim to samo, pošto sam za moje bolesti, kada su svi za me bili izgubili svaku nadu, bila odučila, ako nađem sredstvo mom spasu, da to objavim na moj trošak u svim novinama. Gospođa F. Krizek, Prag II. - Br. 2007. (Česka). -

SINGER
-- ŠIVAČI STROJEVI --
SINGER MOGU SE DOBITI
SAMO U NAŠIM VLASTITIM
DUCANIMA.

SINGER
"66"
-- ŠIVAČI STROJ --
NAJNOVIJI I NAJSAVRŠENIJI.

DRUŽTVO SINGER A. D. ZA ŠIVAČE STROJEVE
ŠIBENIK -- GLAVNA ULICA.

Na zahtjev šalje se sve upute. Uzorci vezova kao i šivenizorci šalje se badava i franco.

**VELIKA ZLATARIJA
GIURO PLANČIĆ**
VIS -- STARIGRAD -- VELALUKA

BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA
" " ŠIBENIK. " "

Krondorferova
alkalička naravna kiselica.

Marko Markovina SPLIT

Telefon 93.

Skladište i Zastupstvo

Peći i šparherda,
- - - Eternita - - -
Cijevi, dimnjaka i pločica
: keramike :
Stakala prostih i ornamentalnih
Papendeka tankog i debeloga
Zahoda porculane i t. d.

PRODAJEM SVAKOVRSNIH KOŽA NA MALO I VELIKO. PRIMAJU SE I PISMENE NARUČBE IZ VANA UZ POUZEBE, A POZNATIM I :: BEZ POUZEBE DO IZMINUCA UTAJANOG ROKA IZPLATE. ::
IMAJEM VELIKU ZALUHU GOTOVIH OPELA I RADIJONIH SVAKOVRSNE OBILJE I OPAKAKA. IZRAĐUJE SE BRZO I TAČNO PO NAJPLINIEM I MAJNOBREMUM SISTEMU. PODPISANI SE OSOBITO PREPORUČUJE GG. ČINOVNICIMA, C. KRALI VOJNIČTVU, URUŽNICIMA I FINANCIAL. STRAŽARIMA. PRODAJE SE TAKODER I NA MIESEČNE OBRUKE.

AUGUST ŽIGON -- ŠIBENIK.

Uspješno se oglašuje u „Hrvatskoj Rieči“

Pokušstvo
solidno i ukusne izradbe može se dobiti uz veoma nizke cijene samo kod dobro poznate trgovine
A. DELFIN, Šibenik.
tapetarska i devodjelska radionica

Dobiva se u drogariji
V. VUČICA
- - Šibenik - -

Antrijansko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1911. sljedeće glavne prupe:

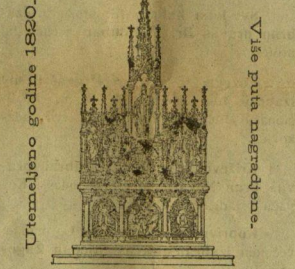
- Trst—Metković A (poštanska)**
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati posli. odne povratak svake subote u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković B (poštanska)**
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslije podne; povratak svake sriede u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković C (poštanska)**
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslije podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.
- Trst—Korčula (poštanska)**
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslije podne povratak u ponedjeljak u 6 sati prije podne.
- Trst—Šibenik (poštanska)**
Polazak iz Trstasvake sriede u 5 poslije podne; povratak u utorak u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković D (trgovačka)**
polazak iz Trsta svake nedjelje u 3 sata pr. pod. povratak svake nedjelje u 2.30 poslije podne.
- Trst—Vis (trgovačka)**
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslije podne povratak svaki četvrtak 8.30 prije podne.

POZOR RODOLJUBI!
Zahtjevajte posvudgde
naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica
igračih karata u Ljubljani.

INSAM & PRIMOTH
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Utemeljeno godine 1880.
Vrše putu napredakom.

Kiparske radnje iz drveta za crkve
Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice križni putevi, razpela, jaslice itd.
Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.
Za dostavu naručbe do Štacije uključivo sa škriptom, ne plaća naručitelj.

Papir i tuljeji za cigarete
ABADIE
PARIS
Dobiva se u svim trafikama

Kako da se očuvamo od želudačne bolesti?

Sa želudačnom bolesti u današnje vrijeme jako mnogo ljudi bolicu, a da se tome predu-sretne preporučam u zgodno doba uporabu

Dra. ENGEL'schen NECTAR

koji okrepljuje želudac i omogućuje dobru pravbu, te čini svakoga potpuno zdravim. Tko dakle očuvati svoje zdravlje do najviše starosti, neka upotrebljava izvrsno i hvalevredno sredstvo:
Dra. Engel'schen Nectar
Ovaj izvrsni Nectar pronađen je od soka iz raznih bilja pa mješan sa dobrim vinom. Djeluje svojim sadržajem na svježost, jakost i pravbu. Osim toga je izvrstan liqueur za želudac, odnosno želudačno vino i nema nikakve škodljive posljedice. Zdravi i bolesni mogu za poboljšanje zdravlja upotrebljavati. Nectar djeluje kod probave i prouzrokuje pravljenje sokova.

Dra. Engel'schen Nectar

Preporuča se osobito za one koji žele imati potpuno zdrav želudac. Nectar je izvršno sredstvo proti želudačnom kataru, grčevima, boli i slaboj pravbi ili sluzi. Isto tako NECTAR odstranjuje začepjenje, ukočenost, kolikni srčanu kucanju, a daje mnogo bolju miroću, tek i ugodno spavanje, doćim bezanćem, glavobolju i nervoznost uništava. Ušljed svoga djelovanja, NECTAR na daleko uživa dobar glas, NECTAR djeluje da si krepak i veselo.
NECTAR se dobiva u bocama za 3 i 4 K u ljekarnama Šibenika, Sinja, Skradina, Drušća, Tiesna, Biograda na moru, Vrlike, Kriina, Zadra, Benkovca, Kaštelstarog, Splita te u svim većim manjim mjestima Dalmacije i u cijeloj Austro-Ugarskoj.
Tekodjer razaslije ljekarne u Šibeniku 3 i više boca „Nectar-a“ po originalnoj cjeni u sva mjesta Austro-Ugarske.

Čuvajte se patvorenja!
Zahtjevajte samo izključivo

Dra. Engel'schen Nectar

Mej NECTAR nije nikakova tajna. Sadržajna mu je: Sane 300, vinski žesta 150, malinov sok 100, crveno vino 100, sok od jagoda 100, sok od trešanja 200, stolisnik 30, žumsko jagode 30, palina 30, koraćma, anis, eteroprepa i drugo korjenje po 10, pomiješano sve skupa.

Širite „Hrvatsku Rieč“!

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL
PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DE-VIZE SE PREUZIMLUJU NA KILANTNJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE
- - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

MJENJAČNICA
KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET-NICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE, PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTİ GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLAT-
- - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - -

TVORNICA PAPIRNATIH VREČICA

ANTE ZORIĆ - ŠIBENIK - (DALMACIJA).

Tvornica je uređena sa svim potrebnim strojevima Izrađuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama. Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste. Cijene su vrlo umjerene, te domaći potrošioći ne će imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe. se iz vana.
-- NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. --

LJEPOTA i UMIJATO LICE postizava se kroz uporabu
AACHENER - THERMALOGE SAPUNA
koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti
Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — ŠIBENIK (Dalmacija).
Cijena jest za komade od I-e vrsti K 2-40
" " " " " II-e " " 1-60
Cijena jest za komade od III-e vrsti K 1-40
" " " " " IV-e " " —80

PRIJE UPORABE

POSLE UPORABE